

Registrator Regeringskansliet

Yttrande angående underlag inför beslut om riktlinjer för forskning och innovation på energiområdet för perioden 2017-2020 (M2015/04264/Ee)

Sammanfattning

- Underlaget från Energimyndigheten avseende de delar som berör Sveriges lantbruksuniversitet bedöms i allt väsentligt som såväl välgrundat som korrekt fokuserat.
- SLU anser att Energimyndigheten i huvudsak drivit en framgångsrik styrning av FoU-insatserna inom det bränslebaserade energisystemet.
- Neddragningar inom bioenergi-relaterad FoU har emellertid skett utan en tydlig strategisk tanke, vilket bedöms vara en brist.
- SLU efterlyser en mer tvärvetenskaplig inriktning med mer samhällsvetenskapliga inslag i kommande energiforskning. De externa utvärderingarna har i otillräcklig omfattning tagit hänsyn till betydelsen av att långsiktigheten i svensk energiforskning upprätthålls.
- De externa utvärderingarna bedöms ha en onödigt snäv definition av begreppet innovation. Detta begrepp bör kunna betraktas ur ett perspektiv som inkluderar även genomslag i t.ex.internationella regelverk.

Generella synpunkter

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) arbetar med många delar av energiforskningen. Det gäller t.ex. såväl konsekvenser av primärproduktionen av biomassa på produktion, mark, vatten, biodiversitet och landskap som socioekonomiska effekter på lantbruksföretag och landsbygdsutveckling. Även rent tekniska applikationer och systemanalyser beforskas vid SLU. Universitetets remiss-svar avser de delar av remissen som direkt eller indirekt kopplar till universitetets verksamhet.

SLU anser att Energimyndighetens långsiktiga planering av finansieringen av energi-FoU hittills skett på ett rimligt robust och effektivt sätt. SLU anser vidare att Energimyndighetens konkreta arbete med initiering och finansiering av FoU varit

såväl konsekvent som långsiktig. SLU anser dock att den relativa minskning av resurser för FoU som rör det bränslebaserade energisystemet har skett utan någon uttalad styrning eller omprioritering från Energimyndighetens sida eller att detta uttryckts direkt i direktiv från regeringen. Minskningen förefaller snarare ha tillkommit som ett indirekt resultat av särskilda satsningar på andra områden; ett arbetssätt som i sig inte är tillfredsställande. Självklart är det önskvärt om större förändringar i resurstilldelning till olika delar av energiforskningsprogrammet baseras på överväganden som gjorts både på den politiska nivån och på beslutande nivå inom Energimyndigheten. SLU vill också betona vikten av att sådana områden inom energiforskningen prioriteras där vi inte direkt kan överföra resultat från internationell forskning beroende på skillnader i naturgivna eller samhällsliga förutsättningar. Bioenergin, den i särklass största av landets förnybara energislag, ifrågasätts idag såväl inom vetenskapen som i den politiska debatten. Framtiden för energislaget är därför beroende av solid kunskap om dess miljöprestanda. Möjligheter till export av energiteknik kan också vara ett motiv för prioritering av forskning.

I Kontigos rapport understryks vikten av en tydlig process för mål- och resultatstyrning (avsnitt 3.7), en uppfattning som SLU delar, inte minst när det gäller utveckling av en vetenskapligt grundad teori för förändring. SLU konstaterar att de tekniska och naturvetenskapliga delarna av energiforskningen är väl utvecklade, men att det skulle vara angeläget med mer tvärvetenskaplig forskning och en starkare betoning av samhällsvetenskapliga inslag i energiforskningen. Exempel på angelägen forskning kan vara effekter av olika styrmedel, grunder för investeringsbeslut, hantering av motstående intressen, m. m. Det kan också handla om integration av energileveranser i den samlade verksamheten för olika företag, allt från skogsindustriella komplex till mindre lantbruksföretag. Ett annat område med koppling till energiforskningen som får allt större betydelse är studier av långsiktig hållbarhet för olika komponenter i energisystemet med avseende på klimateffekter eller annan miljöpåverkan. Här vill SLU betona vikten av att långsiktiga fältförsök upprätthålls så att effekterna kan studeras över relevanta tidsperioder.

SLU bedömer att FoU finansierad av Energimyndigheten i stor utsträckning har bidragit till att värna nationella intressen när regelverk runt definitioner och prestanda för bioenergi fastställts. Detta har i sin tur haft avgörande inverkan på hur väl Sverige som nation uppfyller ingångna avtal. I förhandlingar om regelverk och definitioner/standarder är underlagen från svenska forskare ofta avgörande för utfallet. Energimyndigheten har många gånger konsekvent och förutseende stött svensk bioenergi-relaterad forskning som täpper till kritiska kunskapsluckor inför förhandlingar. Betydelsen av detta kan inte överskattas. Det är en brist i den externa utvärderingen att inte detta tydligare lyfts fram.

En annan brist i de externa utvärderingarna är den onödigt snäva synen på vad innovationer är. Inom bioenergi-området har internationella (framförallt EU-) regelverk och standarder som nämnts mycket stor betydelse för vilka sortiment av

biobränsle som får klassificeras som förnybara och därmed handlas med och ligga till grund för nationell statistik. Regelverken får därmed stort genomslag på såväl den nationella som den internationella marknaden, vilket innebär att underliggande FoU i vissa fall bör kunna betraktas som innovation. Betydelsen av detta hade kunnat belysts i de externa utvärderingarna.

Beslut om innehållet i detta yttrande har, efter delegation från rektor, fattats av dekanen för fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap efter föredragning av forskningssekreterare Pär Aronsson. Innehållet har utarbetats av forskare Gustaf Egnell vid institutionen för skogens ekologi och skötsel, samt forskningssekreterarna Anders Nilsson och Pär Aronsson.

Dekan Torleif Härd

Forskningssekreterare Pär Aronsson